

■ Кропка на планеце:
N 45° 48.403' E 27° 06.968'

Сто першая восень у Пількаўшчыне

На сядзібе Максіма Танка пануе незвычайная цішыня. Паэту куток каля Пількаўшчыны апустее. Мо ўпершыню за сто гадоў тут не пацуюць жытых галасоў. Не рыпцяць у сэнцах дзверы, вядзерца аб студню не бразгае, не адгукваецца брэхам сабака. Толкі руховы штырфель і пераспяля антонаўкі глуха падаюць у няскошаную траву. Сёлета ў Пількаўшчыне выдаўся надзіва ўраджайны на яблыкі год. Упершыню я адчуў восень на пількаўскім хутары з асаблівай гаркотай. Не верылася, што ніхто не зірне ў акенца і не выйдзе на ганак, не адчыніць брамкі. Не збярэў ў кошык шчодры яблычны ўраджай. Аканіцы забітыя дошкамі, на ўваходных дзвярах — замок.

Сядзіба, якая дала свету народнага паэта Беларусі, абязлюдзела і стала падобнай на сотні хутароў, акія напатакў лёс дажываць век без гаспадароў. Чаму гэтак здарылася і як складзеца далейшы лёс былога ляснога хутара? Ці з'явіцца тут калі-небудзь музей? Шчымыліва думкі не давалі спакою.

Прыгадалася адна з апошніх сустрэч з колішнім гаспадаром — малодшым братам паэта Фёдарам Іванавічам Скурко, дзякуючы якому збераглася старая хата-калыска. Ён дазваляў зазірнуць у гэтую хатку, быў адзіным экскурсаводам. Было ў радасць завітаць сюды і распытаць пра колішняе хутарское жыццё. Сваімі ўспамінамі-згадкамі Фёдар Іванавіч дапамагаў узбагаціць уяўленне пра дзіцячы і юначы гады брата-паэта. Два гады няма ўжо на гэтым свеце Фёдара Іванавіча, ён пахаваны побач з братам на могілках у суседняй вёсцы.

У Сваткаўскім сельсаветаце мне распавялі, што паэту куток з'яўляецца ўласнасцю нашчадкаў Фёдара Скурко. Апошнім часам сядзібу даглядала Марыя Янаўна, яго жонка. Але напрыканцы лета 81-гадоваму жанчыну забраў да сябе ў Віцебск сын. Адшукалі яго тэлефон. Увечары я пачуў голас Танкавага пляменніка Івана: «Сядзібу прадаваць не збіраемся. Пакуль яна будзе нашым лецішчам, а пазней, з надыходам пенсійнага ўзросту, планую перабрацца ў Пількаўшчыну на сталае жыццё. Лічу, што будынак хаты, у якой нарадзіўся Максім Танк, павінен заставацца тут, не варта перавозіць яго ў іншае месца. Пакуль у суседніх вёсках добра і з удзячнасцю памятаюць майго дзядзюку-паэта і кожнае лета сюды наведваюцца дзясяткі неабыхавых да беларушчыны людзей, сядзіба павінна захоўвацца ў сваім першасным выглядзе, якой была пры жыцці паэта. Адзінае пытанне, якое не дае спакою — захаванасць сядзібы ў асенне-зімовы час. Але людзі з Пількаўшчыны згадзіліся прыглядваць за хатамі».

Іван Скурко нарадзіўся тут, хадзіў у школу. Яму сорак гадоў. Прыгадвае, што з маленства памятае нячастыя прыезды на радзіму свайго славутага дзядзюкі, размовы з ім, размовы паэта з жыхарамі вёскі. З Танкам тут неаднойчы бывалі Міхась Лынькоў, Пімен Панчанка, Аркадзь Куляшоў. А колькі вядомых людзей перабывала, калі ўжо не стала паэта! Восць і летася, у стагадовы юбілей, ахвотнікі убачыць радзіму Танка было таксама нямаля.

Узгадкі і ўспаміны, афарбаваныя асабістымі эмоцыямі і ўражанымі — лепшы сродак цікава распаўсюдзіць тым не менш чалавекам адкрытым, зямным. Ці не таму Іван Скурко не сумняваецца, што да яго апаведаў таксама будучы прыслухоўвацца — усе, каго сцэжка яшчэ не раз прывядзе не толькі да пазтавай, але і яго хаты таксама.

Анатоль КЛЯШЧУК. Фота аўтара.
Мядзельскі раён

■ Памяці калегі

ГАНАРЫЎСЯ ПРАЦАЙ У «ЧЫРВОНЦЫ»

Заўтра ў Віцебску, у абласным інстытуце развіцця адукацыі, пройдзе вечарына памяці былога ўласнага карэспандэнта «Чырвонай змены» Уладзіміра Якаўлевіча Хазанскага, якому 25 кастрычніка споўнілася 60 гадоў. У «Чырвонцы» ён адпрацаваў больш за сорак гадоў.

— Уладзімір Якаўлевіч нарадзіўся 25 кастрычніка 1923 года ў Гарадку. Яго бацька быў будаўніком. У ліпені 1941-га сям'я эвакуявалася ў Алапаяўскі раён Святлоўскай вобласці. Уладзімір паступіў вучыцца на факультэт журналістыкі Уральскага дзяржаўнага ўніверсітэта, але пасля смерці бацькі ў сувязі з цяжкімі матэрыяльнымі умовамі быў вымушаны пакніць вучобу. Працаваў мантажнікам, грузчыкам на заводзе... У верасні 1942-га зноў пачаў вучыцца ў атрымаўшы дыплом, па накіраванні ЦК ВКП(б) вярнуўся ў родную Беларусь, — расказвае Віктар ГРУЗНЕВІЧ, ініцыятар і арганізатар вечарыны памяці, член праўлення рэспубліканскага аб'яднання «Беларускае таварыства «Веды», даследчык архіўных матэрыялаў.

— У штат «Чырвонкі» журналіст Хазанскі быў залічаны ў 1949-м, адпрацаваў уласным карэспандэнтам па Віцебскай вобласці больш за сорак гадоў! Сціплы, высокаінтэлігентны чалавек меў бездарожную рэпутацыю ў моладзевым і творчым асяродку Віцебшчыны. Сотні яго артыкулаў і нарысаў знаходзілі жывы водгук у чытачоў... Роўна п'яцьдзесят гадоў таму ў маскоўскім Палітвыдаце выйшла адна з кніг Хазанскага «Ася» — пра мужную барацьбу полацкіх падпольшчыкаў з фашысцкімі захопнікамі. У 1972 годзе Уладзімір Якаўлевіч стаў лаўрэатам прэміі Ленінскага камсамола Беларусі — за шматгадоваю працу ў камсамольскім друку.

■ Інфарм-укол ЯК ВОСЕННЮ ЎМАЦАВАЦЬ ІМУНІТЭТ?

Той, хто часта хварэе, аднойчы кажа сабе: «Трэба неяк паднімаць імунітэт!». І пачынае рабіць гэта, як уме: спажываючы і вітаміны, і імунастымулятары. Без разбору, абы «падняць вышэй». Робіцца гэта без разумення механізмаў імунітэту і таго, наколькі згубным можа быць бескантрольны прыём прэпаратаў, якія ўплываюць на наш імунітэт.

Работа імуннай сістэмы пабудавана на балансе двух сур'ёзных і важных працэсаў. Першы актывізуе запаленне, каб вынішчыць у арганізме «шкодніка», другі — прыпыняе гэта запаленне, калі «праціўнік» выдалены і галоўным становіцца прывядзенне клетак у такі выгляд, у якім яны былі да атакі мікроба. Пакуль уся сістэма працуе добра, мы, калі і захварэлі, то рана ці позна ідзем на папраўку. Але калі ў гэтую зладжаную сістэму, у гэты ідэальны баланс няўмела ўмяшання, наступствы будуць разбуральнымі. Мы можам атрымаць:

— вострыя алергічныя рэакцыі на самыя розныя фактары (імунная сістэма бунтуе супраць фактараў, раней беспечных і бяспшкодных);

— аўтаімунныя захворванні (арганізм «памыляецца»: успрымае клеткі сваіх уласных органаў як чужыя і пачынае іх атакаваць, з-за чаго могуць развіцца невылечныя хваробы суставы, сэрца, іншых органаў і тканак);

— імунадэфіцыт (калі арганізм не ў стане змагання з клеткамі-агрэсарамі і чалавек можа загінуць нават ад прастай віруснай інфекцыі);

— злаякасныя новаўтварэнні.

«Часта хварэць вы можаце зусім не таму, што імунітэт у вас нейкі «не такі», — тлумачыць удзельнік тэрапеўты 11-й гарадской паліклінікі г. Мінска Вольга ЯЧЭЙКА. — Прычынай рэгулярных сінусітаў — запаленняў калінасававых ці лобных пазух, якія суправаджаюцца ускладненнем дыхання і галаўночным болем — можа быць зусім не зніжаны імунітэт, а тканка, якая разраслася ў пазухах. Ад ангіны вы можаце пакутаваць з-за павялічаных запаленых міндалінаў, якія самі па сабе з'яўляюцца крыніцай інфекцыі, які дарэчы, і нялечнае карыёзныя зубы, ад якіх актыўна развіваюцца гаймарыты. Стомленасць можа быць сігналам таго, што неабходна правесці шчытападобную залозу або работу печані, а таксама варта здаць аналіз на наяўнасць гелмінтаў. Запору сведчаць аб неабходнасці павелічання ў раціёне

колькасці садавіны і агародніны. Выснава? Давець разбор стану вашага імунітэту спецыялісту! А вась прэпаратаў харчавання і фізічную актыўнасць можаце і самі ніколі не забываць.

Паднімацца раніцай раней, чым звычайна на 15 хвілін і патраціце іх на тое, каб паляжаць у ложку. Не трэба рэзка ўскокчаваць. Спачатку сядзьце і пацягнуцца рукамі ўгору. Калі падняліся, нярэзка нахіліцеся і выпрастайцеся, зрабіце лёгкую зарадку. Неабходна траціць на практыкаванні хоць бы 15-20 хвілін штодня.

Выпіце чаю, а не кавы. Таніны, якія ёсць у ім, забяспечыць больш працяглы адбываецца. Не злоўжывайце халоднымі напоямі. Арганізм не змога змагацца з вірусамі і бактэрыямі, калі вы будзеце пастаянна піць халоднае.

Дадаўце ў раціён збожжавыя. 2-3 сталовыя лыжкі пшаніцы, аўса ці жытніх шматкоўкі ранняй забяспечыць арганізм сутачную норму фоліевай кіслаты і дапамогуць умацаваць імунітэт. Выбірайце карысныя прадукты — ёгурты, кефір і ўсё, дзе ёсць біфіда- і лактабактэрыі. Яны павялічваюць колькасць лейкоцитаў у крыві, змяняючы такім чынам рызыку развіцця раку.

Памідоры, вінаград, цытрусыя багата на вітамін С. Масліны, малако, арэхі, ай-кі, шпінат — на вітамін Е. Броккалі, цыбуля, салат, перац, гарбуз і дыня — на вітамін А. Морква з'яўляецца моцным супраціўляльнай антыаксідантам. Часнок павялічвае рост карысных бактэрыяў, змяняе рэчывы, якія дапамагаюць змагацца з інфекцыяй. Акрамя часнаку, у лік «праціўляльных» прадуктаў уваходзяць цыбуля-парэй, цыбуля рэпчатая і бананы. Выдатна павышаюць ахоўныя сілы арганізма рыба і морепрадукты, кальмары і марская капуста. Лаўровы ліст, карыца, птушка, кроп, сельдэрэй і розныя віды перцу таксама дапамогуць умацаваць імунітэт.

ВИТАМИН С У «САЮЗЕ» З ГЛЮКОЗАЙ

Глюкоза бярэ ўдзел у многіх абменных працэсах у арганізме і дапамагае аднавіць працаздольнасць, рэгулюе антытаксічную функцыю печані.

яго твораў, каму ён дапамагаў шукаць свой шлях у жыцці, хто атрымліваў яго мудрыя парады. Уладзімір Якаўлевіч валодаў асаблівым пацудом гумару, і яго ўсмешка заўсёды збліжала суразмоўцаў, — дзеліцца ўспамінамі пра сэбра Віктар Грузневіч.

«Чырвонае змена» цяпер выходзіць як дадатак да «Звязды». Але і сённяшня маладыя аўтары могуць павучыцца ва Уладзіміра Хазанскага майстэрства слова... Журналісты адыходзяць, паміраюць, але ж — застаюцца назавоўся, дзякуючы сваім артыкулам. Так і памяць пра былога нашага калегу будзе жыць доўга.

Аляксандр ПУКШАНСКІ

КАЛІ ПРЫМАЦЬ АКТЫВАВАНЫ ВУГАЛЬ?

Пры недахопе ў арганізме вады глюкоза таксама дапамагае перажыць праблему. Яна валодае вартасцямі, якія нармалізуюць працы абмену і дэзінтэксикацыі.

Глюкоза — гэта лёгкасаваалённая крыніца энергіі, здольная забяспечыць нармальную работу ўсіх органаў і сістэм. Таму сумесны прыём глюкозы з вітамінам С толькі павышае карысныя вартасці гэтага вітаміна.

Вугаль актываваны адносіцца да энтарасарбентаў. Што такое энтарасарбенты? Даслоўна з латын гэта азначае тья, «кія ўсмоктаюць у кішчэчнік» — забіраюць на сябе ўсё, калі знаходзіцца ў кішчэчніку. Такім чынам, галоўнае дзеянне актываванага вуглю — сабраць яды і таксіны менавіта ў кішчэчніку. Пасля выкідання гэтай мсісі энтарасарбенты выводзяцца з арганізма натуральным чынам. Вартасці энтарасарбентаў валодаюць не толькі лекі, але і некаторыя кампаненты ежы — такія, як вятрубе, клятчатка, лекцін.

Вугаль актываваны — гэта вуглярод, які валодае вялікай паверхняй з-за нануасцы гіганцкай колькасці пар. Агульным паказаннем да прыёму вугалю актываванага будуць: вострыя і хронічныя інтэксикацыі, атручэнні лекамі, алкаголікамі, солсамі цяжкіх металаў, любымі атручальнымі рэчывамі, харчовай і лекавай алергія, дыспепсія, дыярыя, кішэчная інфекцыя (у комплекснай тэрапіі), някравая недастатковасць, хваробы печані, анкалагічныя захворванні, абстынентыны алкагольны синдром.

Дадатковымі паказаннямі да прыёму вугалю будуць: гіперкарыяцыя слізі, сляняная кіслата, страўнікавага соку, парушэнне абмену рэчываў, падрытоўка да рэнтгенагічных і эндаскапічных даследаванняў (для змяняння газу ў кішчэчніку), алёкавая хвороба ў стадыі таксімі і септыкатаксімі.

Таксама трэба памятаць, што ўсе энтарасарбенты несумяшальныя ні з якімі лекамі і ежай. Іх варта ўжываць асобна, праз 1-2 гадзіны пасля. Дозу звычайна рэзліваюць паводле формулы: 1 таблетка на кожную поўныя ці напоўныя 10 кг вагі. Энтарасарбенты варта або размяшчаць у дастатковай колькасці вады (для дарослых гэта шклянка), або заціць такой жа колькасцю вады. У час лячэння энтарасарбентамі варта ўжываць дастатковую колькасць вадкасці. Курс лячэння не павінен перавышаць 10-14 дзён.

Святлана БАРЫСЕНКА

ВАСІЛЬ Самусевіч сяброў паважай. Асабліва землякоў, з якімі сумеснічаў у вучобе, працы, чарцы. З уласнай волі і рашучасці тэрапеўта, доктара народнай медыцыны Аляксея Бялко забудзілі алкаголік Васыля Самусевіча пазбавіўся ўласнага жойства. Ужо тры гады цяжарозіць. Днямі цвёрда наважыўся памагчы няўдаку Андрэю Туліку. Угаварыў доктара паехаць да Туліку ў Працэвічы.

Землякі дарогаю звычайна абмяркоўвалі справы ў Маскве і Мінску, афганскую ваіну, а ў асноўным няшчасці калісьці выдатнага слесара і электрыка Андрэя Туліка.

Убачанаму абодва мужчыны не маглі падбаць ацэнкі. Смяяцца — грэх, плакаць — яшчэ большы. Здурненні алкаголікаў спраўды не маюць мяжы.

...Слесар, электрык, сем'янін, та да іх дзвюх Андрэй Тулік ніколі не лічыў сябе мічурінцам, напрокляты родзічаў і вяскоўцаў, што ў яго галава садовая, не прымаў. З цягам часу крыўдзіўся на мяншыку мацней. Другі гараджанін прыдзе ў вёску — паўсюдна павага, а Андрэй Туліка кепкі. Досыць, не будзе папускацца жартаўнікам.

— Якая табе я галава садовая! — узарваўся ўранні прагні апахмелкі мужчына на бяскрыўдны пожат жонкі. — Сціхні! Паўтараеш, што не след.

— Дафарбуй дзверы сенцаў. Плот у маці развальваецца, просьма проціць наладзіць, а ў цябе ўсё рукі не даходзяць, — запамяркоўніла маладзіца.

— Дай выпіць, усё перафарбую. Наладжу плот, — Андрэй адгаччыў калі, можна выпіць. Зранку «астаканішся» — увес дзень шчаслівы, вольны і незалежны. — Дай тры рублі шэсцьдзесят дзве капейкі. Дай, кажу.

— Аціхні, — Таццяна паглядзела на яго чырвоны прыклякчы нос, згінула ляс. Чырвоны перац толькі прыемны. Выхлебча мужык пляшку «Маскоў-

скай», ніякай працы не будзе.

— Пазыч на апахмелку, далібог аддам.

Безвынікова.

— Дай рубель сорак, — ньюў муж. Жонка адмовіла. Не лічыш капейку, не будзе рубля. Пакіравала з хаты ў сенцы. Алкашу дай волю, усё працтаграміць.

Нявыліпы Андрэй Тулік пачуваецца трагічным пакутнікам, можа закаціць

Валер САНЬКО

ЖАРТАВАЦЬ МОГУЦЬ УСЕ?..

любый скандал. Так здарылася цяпер. Трымае газету з прачытаным апаведаннем, зноў чытае.

— Дай рубля, па павешуса, — мужчына ведаў, што гаварыў. Верыў жарту газет.

СЛАВА і сорама алкаголіка, як усё моды — на апошнім крыку. Само вырвалася зачумленнае рашэнне ў Андрэя, адступіць ад прамоўленага не хацелі. Неба чула дурноцце, хмарна пасмеевалася.

— Дзікун, вар'яцееш з гарані!

— Хацеў выпіць за яе здароўе, — мармытаў п'яны. Цяміў, што выпітаю чаркаю здароўе жонкі не умацуеш, аднак можа дастаць выпівоў.

Як тэрмометр заўжды пад градусам, так слесар Тулік пад уражаннем прачытанага жарту, апошняй думкі з яго. Сёння жонку спалохае, пераможа яго... Пажажа жмотноці яе нялюдскаясць, паглядзіць на слёзы.

Андрэй Тулік паспешна матануўся з хаты.

Сырцовыя лейцы п'яны лоўка прыладзіў на бэльку ў сенцах. Падставіў табурэт, ускачыў, адзіў канец лійчыны прапусціў праз левы рукаў піжамы

пад руку, абкруціў вакол тулава, працягнуў цераз правы рукаў піжамы.

— Пахартанаць можа кожны. Пагляджу, як зашкядуе мілага Андрэйку, — заўяўта вышэптаў падпітоец. — Такого жарціца яшчэ ніхто не адмовіў. Запамятаеш шкадобу няшчаснага рубля.

П'яныя — як лунацікі і закаханыя: бачаць свет не толькі вачыма — усім целам. Андрэй Тулік цвёрда важыў:

кубелца брыль сала, выбірае другі скарль, меншы.

— Цётка Ганна, пакладзёца сала, — ацверазеламу бізгуляцініку шкада страты на гаспадарстве хоць чаго.

Сушашчывенька вёртка Кісяліха замерла на месцы.

— Пакладзёца сала.

Са страхам і набожнасцю касынула пройда на павешанага. Яна так і не даўмелася яму памагчы — аслу-

перанятая з газеты задумка выдатна атрымаецца. Жонка і чэшка збачыла яго, будучы саступаць.

Нарэшце ўсё скончана. Пад апашкі прапушчана на грудзях лійчына надзейна трымала цела Андрэя Туліка. Адзіў кусок ледзь нацягнуўся, абвіаў шыю мужыка. Двойчы правесіў, усё падобна, трывала, бяспечна.

Вядомасць, якую старанна шукаў, доўга ішла да Андрэя Туліка, не даходзіла, мяшала гароціца, цяпер, калі ён поўнасцю цяжарозы, слава не абміне Андрэя Туліка: удалую штучку запам'ятаюць наравістая жонка, чэшка, прыяцелі. Васіль Самусевіч закачаецца ад класнай хохмаккі.

Андрэй Тулік пачуў блізі жаночы выгалас, выпхнуў з-пад ног табурэт.

У сенцы ўпаўла Ганна Кісель. Судзеда убачыла павешанага, упуджана прымхліва паахажа.

— Што ўтварыў нездалэга?.. Усё градуцы вычвароўчае...

Яшчэ раз азірнула забакіраную галаву надаедзі і п'яні, перакошаны твор, выкачаны з рота яшчэ — і голаў долу, напавіла хустачку, шамяльнула ў клоўдуку. Умомант халпнула з

Згоднага лёс вядзе, нязгоднага валача. Андрэю Туліку дайшло, перастарае з пожуртам, ліхаманкава мартакуе, як вылітацца са смехатурства. Змест жонкі напужаў суседзюў. Хто-ніхто з працвідаўцаў жарт прыме спраўдзіваю, вар'ятам паліцаць, не адно садовай галавой. Сам вар'яцтва змастачыў.

УСХОДЫ ганка завухалі ад хуткіх шагоў. Жонка, галасіць зараз лачне. Тулік у звычайнай паставе павешанага.

Позірку на лійчыны ад шыі павешанага да бэлькі, скрыўленую галаву, вывернуты язык Туліка ўчастковаму дастаткова, само ўсё зцімлася. Ганна... Яна развілае загані, высвечвае гніллі душы і асцроддзя. У прыпадку белай гарачкі забудыла на любое вычварэнства здатны. Восць, павесіўся.

Арсень Згода паставіў перакульны табурэт, ускачыў, выхваціў нож, падлівае ўверх павешанага, спрабае пераразаць лійчыну. Усё вырашаючы імгненні.

Слесар шукае вясце. Трэба паказаць, ён жыцьві, і не ўпалохаць старця. З участковым жартачкай грошныя. Крыкнуць, загаварыць Тулік баўся. Рукі самі зварухнуліся, тульнулі да сябе ратавана.

«Мо адратую», — думае Арсень Згода. Мярцвяк нечакана абхапіў службоўца, прыскілае да сябе.

Цупкае тулава ўпагоннага расляка ад зняверцы і страху здранцвела. Згода паспрабаваў адсунуцца. Не здолеў. Пруткаі рукі дужца слесара трымалі ўчыпта.

Апошнім намаганнем міліцыянэр піхнуў ад сябе ажилга мерцвяка і цяжка абуршыўся ў поніззе.

Умікліверы Васіль Самусевіч кінуўся да пасьбручка. Агіда і злосць, змярцвята і ўзаемныя выпівоўныя прыгматы дапамагі яму сунімаць гнёў участковага, паднімаць Андрэя Туліка:

— Стойця тутака, — участковы міліцыянэр Арсень Згода не верыць зладзейкаватай бабе — розгрышы, але нашчэнт спалатнелы твор і абдрапаная нага... — Памагайця ёй, — загадаў пад'ехалым Васілю Самусевічу і Аляксею Бялко, а сам матануўся ў хату.

З Валерам Санько я пазнаёміўся гадоў дзясць таму, калі той прынёс ў часопіс «Маладосць» даз я тады працаваў, сваю прозу. Сярод твораў іншыя аўтараў яна ў першую чаргу вылучалася тым, што пісьменнік, які ён напісаў у наядуінім лісце ў «Звязду», «шырока ўжывае ў мове даўнейшыя лекічныя пласты».

Думаецца, дзякуючы гэтуму многім яго апавяданне, якое мы сёння друкуюем, здацца нязвыклым і месцамі не зусім простым для чытання. Але пакіне яго ў такім выглядзе, у якім даслаў аўтар. І не толькі таму, што гэта воля самога Валерыя Аляксеевіча: проста інакш яно страціць сваю нязвыкласць, а з ёй і сваю характэрнасць.

Алесь БАДАК.

вёз. Аляксей Аляксеевіч вылучыць цябе.

— Ніхто яму не пасобіць. Эптэлэ не дапамог, ніхто не паможа, — Таццяна Тулік прычына пачынае лаяць мужыка, адсоўвае Васіля Самусевіча.

— Зараз паможам яму. Для гэтага прыхалі, — Аляксей Бялко воімнаг апынуўся поруч Андрэя Туліка, бізрзмахна ўпісаў усміхліваму па мордзе, не учуў экні здурнелага алкаша і ягонай жонкі, паўтарыў удар. — Луці дурня, Васіль. Бо неўзабаве пясочак сцяпымеш ідыўту, на кладах.

Васіль Самусевіч правільна зразу меў загад.

Праз паўгадзіны чацвёрта мужчыну тупілі па хаце, райліся. Падсіненны Андрэй Тулік асьягнуў здаранае, падаўся ўшчучванню маці, радаваўся абаронне жонкі ад прыездных мужчын. Баўсяў участковага.

— Жартаваць могуць усё. Думнўласа, родзічаў папужаю, ажно... — Андрэй Туліка расучча перабіў прыведжы сябра.

— Напляваць на твае думкі. Участковы з доктарам афармляюць пратакол на тваё вар'яцтва.

Міліцыянэр падоўвае ліст паперы, ручку:

— Пішы заяву. Не жуй малчку з выкруцільствам. Летас ганяўся за жоўцаў з малатком, біў на яе халаціку мышай. Трэціай белай гарачкі табе не вынесці. Пішы. Не штокай, прадзіктуем, як пісаць.

— Ніхто яму не пасобіць. Эптэлэ не дапамог, ніхто не паможа, — Таццяна Тулік прычына пачынае лаяць мужыка, адсоўвае Васіля Самусевіча.

Жарты-апраўданы жонка, брыгадзір Макарэў і яшчэ некалькі вартных высюкчўня не прымалі, нагадвалі выпівоху ранейшыя конкі.

— Жартаваць могуць усё. Цыбуля не вінаватая, а тры шкуру здзіраюць, — памармтваў часам пад нос слесар. Па звычайна апахмелшчыкаў не прызнаваў паражэння.

Апльваўі доктара Аляксея Бялко, удары пасябрука Самусевіча, плўкі суседзюў, крыві сваякоў запамятаў на векі вечныя. Андрэй Тулік не ведаў пра звакечаныя грэх зойства і самазбойства: калі ты пасягнуў на волю Бога, перапаныі заплаваныя некаму ручай зьмяных пакутаў ці падгаўрыў некага перапаныіць — там пазайздросціш чарыву на распаленай скавародцы.

Не ведалася абмежаванаму пра мноства самагубных здурчўляч на Беларусь: дойдзе да 1945 выпадкаў за год, удвая большую колькасць намерваў самагубства, затое поўнасцю адчуў дружны паўсіхны сорама і гідоту, выпулаю ў яго і круўцыны.

Андрэй Туліка ажуркалі благаі людзі, яны не разабраліся ў пожарце. Самае прыкрае, разбярцаў ў тонкіх псіхалагічных вывертаў алкаша не жадалі.